

**Нагласи и употреба на психоактивни
вещества сред учениците в
гимназиален курс на обучение (9-12
клас) в училищата на територията на
град Силистра**

VI. НАГЛАСИ И УПОТРЕБА НА ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА СРЕД УЧЕНИЦИТЕ В ГИМНАЗИАЛЕН КУРС НА ОБУЧЕНИЕ (9-12 КЛАС) В УЧИЛИЩАТА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ГРАД СИЛИСТРА

1. УЧЕНИЦИТЕ И ТЯХНОТО ЕЖЕДНЕВИЕ

Домакинствата, в които живеят обхванатите от проучването в Силистра ученици се състоят най-често от 3-4 души (2/3 от всички). Гимназистите живеят предимно с родителите си, които в мнозинството от случаите (72.2%) са заедно. Родителите на 15.5% от учениците са разведени, а при 5.1% нямат развод, но не живеят заедно. Случаите, в които е починал единият или двамата родители са 3%. В непосредственото обкръжение на тийнейджърите, освен родителите, най-често са техните сестри, братя, баби и дядовци, с които всеки четвърти споделя едно домакинство.

От трите региона, където е проведено проучването (Добрич, Силистра, Търговище), Силистра е този, в който е налице най-висок дял съжителство на учениците с техни баби и дядовци. Т.е., най-вероятно това е регионът с най-висока трудова миграция, при която родителите не вземат децата със себе си.

- Сред гимназистите пред завършване се наблюдава тенденция към излизане от непосредствения семеен кръг и преминаването към съжителство в домакинство с приятели или самостоятелно.

Според учениците сред родителите им преобладава отрицателното мнение към наркотиците (68.9%), а толерантни са 3.1%. Родителите на момчетата са отрицателно настроени в по-голяма степен, а момчетата, особено в по-малките класове, в много по-голяма степен не са водили разговори по тази тема.

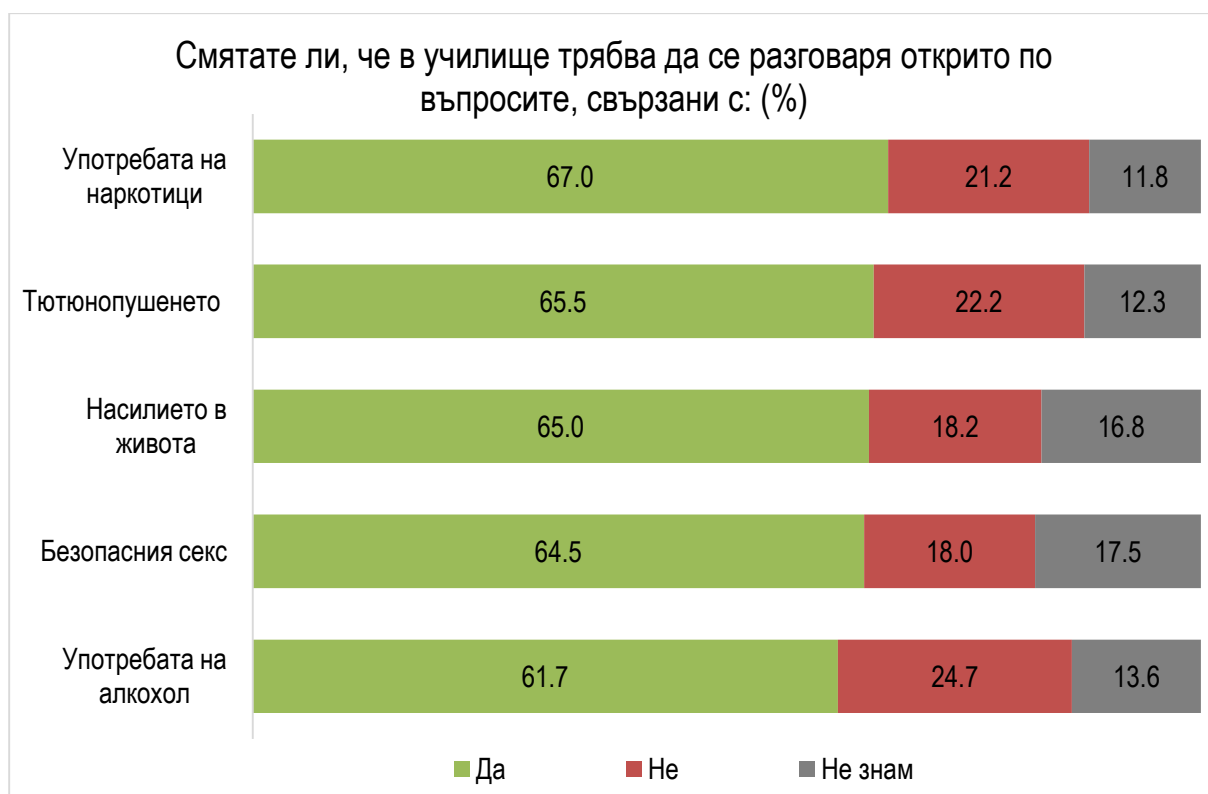
Малко над 1/3 от гимназистите твърдят, че не влизат в конфликт с никого. Конфликтни ситуации сред запитаните се появяват малко по-често извън домакинството (48%) – основно с приятели, връстници или съученици (36.2%), но и с учители (7.6%) или възрастни извън семейството (4.6%). От най-близките си, учениците по-често влизат в конфликт с родителите си (27.7%), след това с братята, сестрите и другите си роднини (14.8%).

- Сред анкетираните, мъжете твърдят, че изпадат в такива ситуации по-рядко, отколкото жените – 39.6% срещу 30.9%. Момчетата по-скоро биха се спречкали с учителите си или възрастни извън семейството, докато момичетата изпадат в конфликт основно с представители на близките си кръгове – семейството (основно родителите, но и с братята и сестрите си), приятелите и съучениците си.

2. УЧЕНИЦИТЕ И УЧИЛИЩЕТО

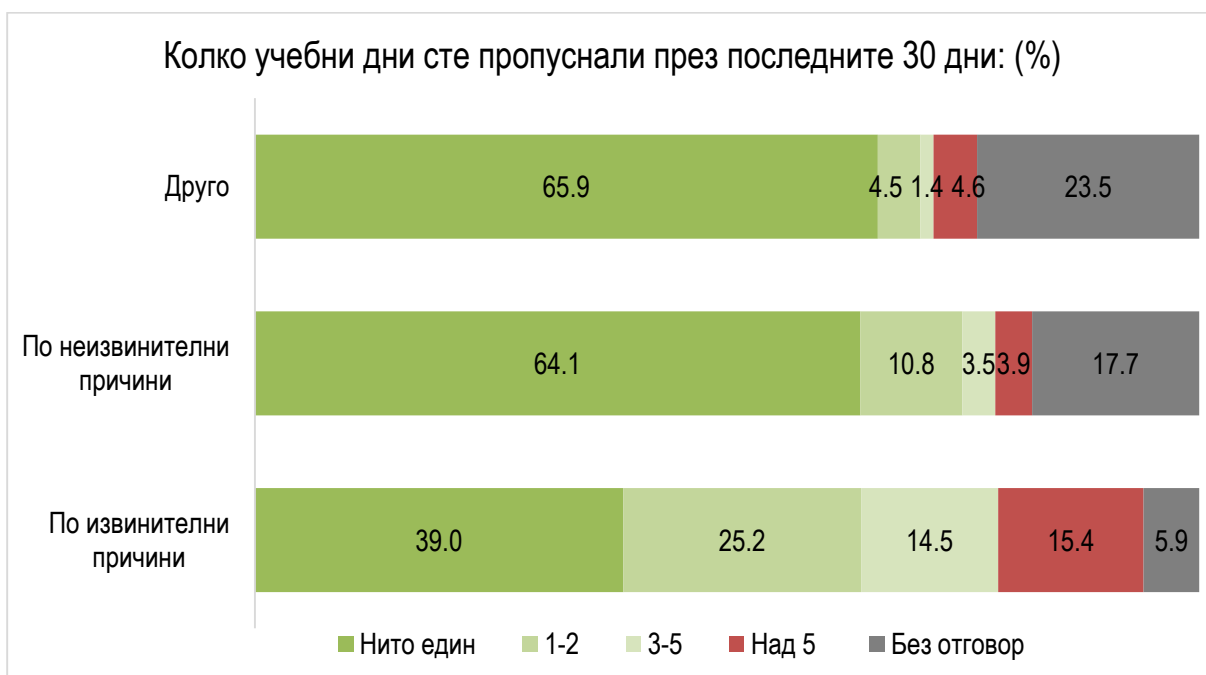
Учениците проявяват позитивно отношение към обсъждането на деликатни теми в училище. Най-интересна тема за тях е употребата на наркотици (67%). Тютюнопушенето, насилието и безопасният секс са неща, които почти 2/3 от тях (63-64%) смятат, че трябва да бъдат обсъждани в учебните заведения. Също толкова висок е делът на учениците, които смятат, че употребата на алкохол също трябва да се подлага на обсъждане в училищна среда.

- Жените, особено от единадесети и в малко по-малка степен десети клас, са много по-склонни да говорят за тези проблеми в училищата си. Мъжете най-вече в девети и дванадесети клас са по-малко възприемчиви към такива разговори.
- Въпреки, че учениците заявяват най-голяма готовност да дискутират точно темата за употребата на наркотици в училище, почти 61% от тях заявяват, че не говорят за това именно с учителите си и педагогическите си съветници – прави го едва всеки трети. Най-голям комфорт тийнейджърите изпитват в разговорите си със свои приятели и съученици, 56,4% твърдят, че обсъждат този въпрос в такава компания. Малко по-малка част (50.7%) намират родителите си за подходящи събеседници, що се отнася до темата за употреба на наркотици.

За последният месец, учениците от Силистра са отсъствали най-много по извинителни причини, като 2/3 от тях нямат неизвинени отсъствия. Под 15% имат до 5 отсъствия, които са неизвинени или по други причини.

- **Бъдещите абитуриенти отсъстват повече от учащите в по-долните класове.** Между 10 и 15% по-малко от тях твърдят, че нямат нито едно отсъствие без значение от причината.

3. УЧЕНИЦИТЕ И ТЕХНИЯ ПРИЯТЕЛСКИ КРЪГ

Темата за употреба на наркотици се разисква най-вече в приятелския кръг. Според повече от 2/3 от анкетираните ученици, приятелите им не биха одобрили такова нещо и биха се опитали да ги спрат. 10% смятат, че не биха одобрили, но не биха предприели нищо, за да ги спрат, а 12.8% изобщо не биха проявили интерес. **В най-голям риск са 6.4% от учениците, чиито приятели биха одобрили употребата на наркотик.**

- **Липсата на критичност от приятелските кръгове се забелязва в по-голяма степен сред мъжете, а одобрението на използването на наркотик нараства плавно с покачване на гимназиалния курс.**

Друг риск се крие в купоните, на които се събират различни често непознати ученици и компании. **Във висок риск са 10.1% от тийнейджърите, които са присъствали често на купони, на които е имало наркотици.** На 15.8% има се е случвало да попадат по-рядко на такива събирания (един-два пъти), а огромното мнозинство (72.2%) твърдят, че изобщо не им се е случвало.

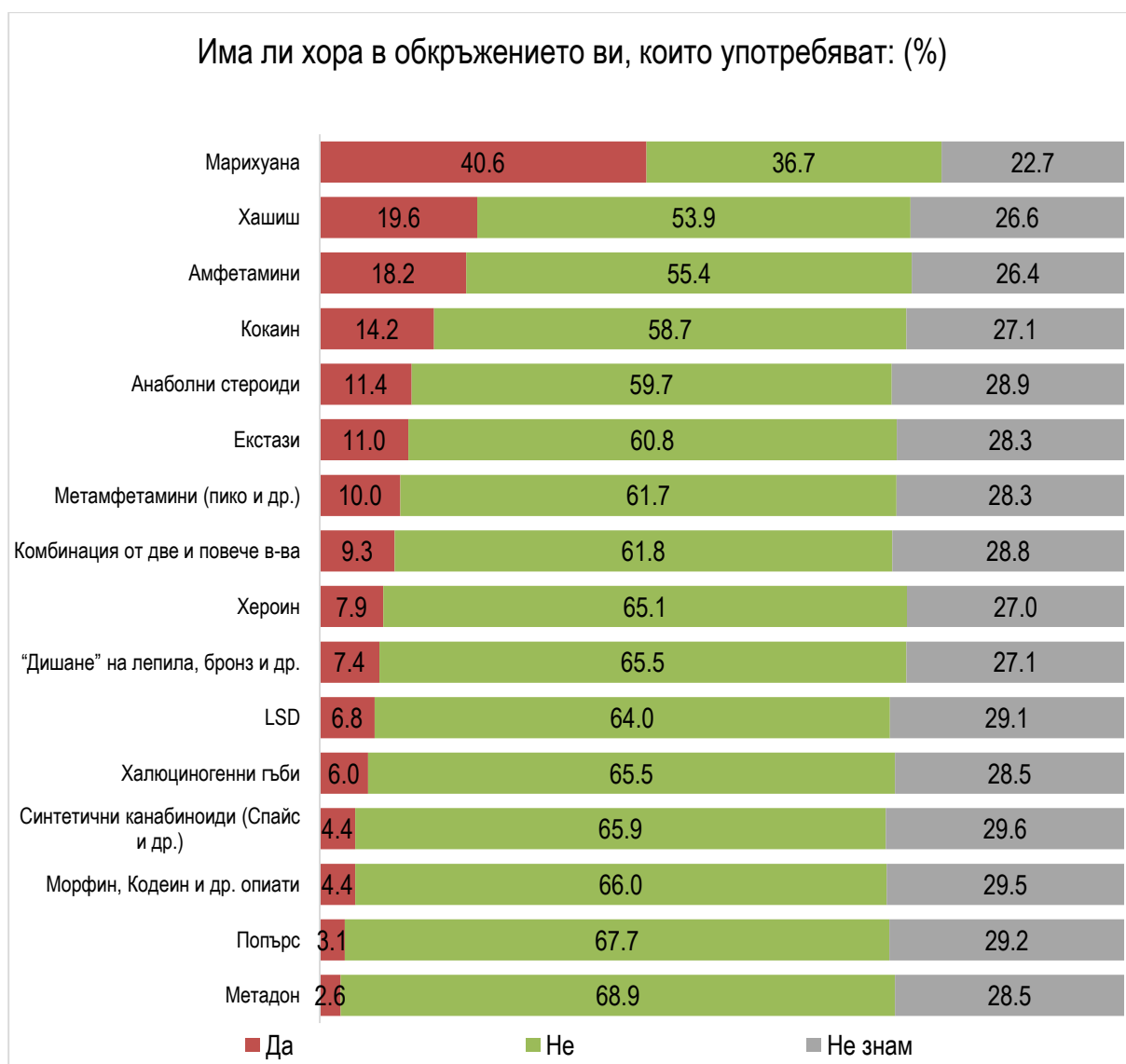
- Разликите между момчетата и момичетата, присъствали на купони, на които е имало наркотици е в рамките на 2%, **но в колкото по-висок клас са учениците, толкова повече им се е случвало да присъстват на такова събиране.**

Мнозинството (78.2%) от тийнейджърите в Силистра заявяват, че не биха опитали наркотик, ако им бъде предложен. 13.8% не са сигурни, а 6.2% биха го направили.

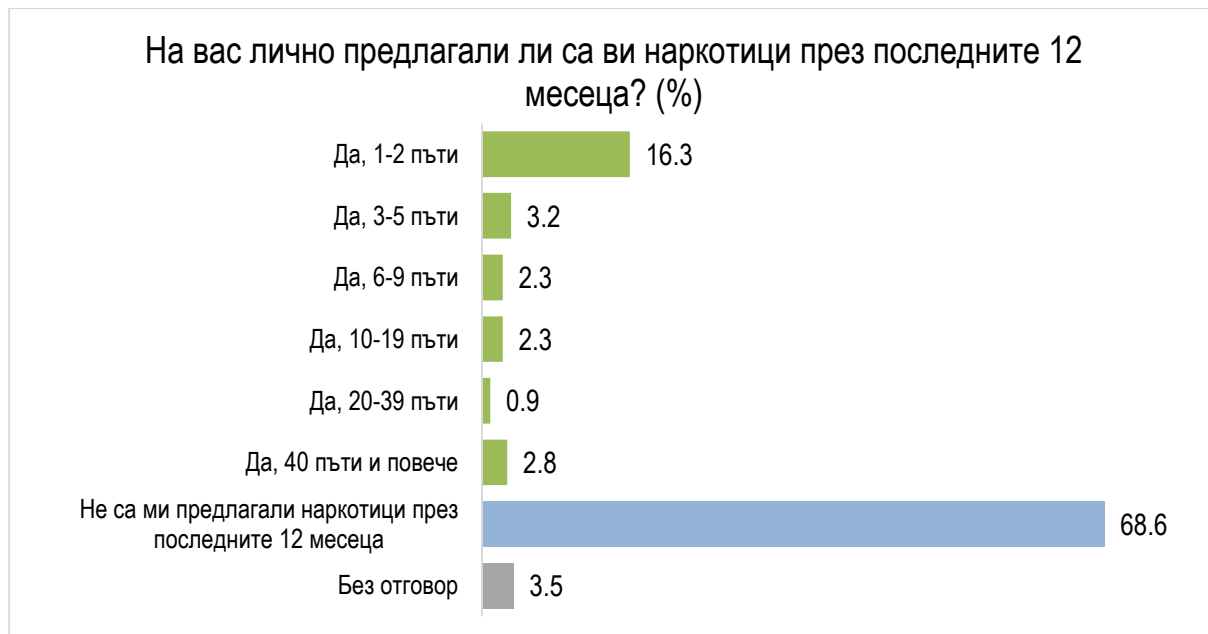
- Сред готовите да опитат (6.2%) се проявява висока заявка за одобрение от страна на приятелския им кръг – 46.8%..
- Въпреки, че с нарастването на класа, слабо намаляват учениците, които не биха употребили наркотик – от 82.3% на 77.2%, **в 10-ти и 11-ти класове изследването регистрира най-висока готовност за употреба.**

Най-разпространена сред приятелските кръгове на анкетираните е марихуаната, която се употребява в компанията на 40.6% от тийнейджърите в Силистра. Хашишът, който също се извлича от канабиса, е два пъти по-малко разпространен сред обкръжението на анкетираните – 19.6%. Подобно разпространение имат амфетамините – 18.2%.

- Други по-популярни наркотици, на които по-често са изложени учениците са кокаинът (14.2%), анаболните стероиди (11.4%), екстазито (11%), метаамфетамините (10%). **Немалък е дялът на ученици, в чието обкръжение се смесват 2 или повече субстанции – 9.3%.**
- **Жените по-често признават за употреба на наркотици в обкръжението им.** Сред тях са марихуаната, хашишът, кокаинът, халюциногенните гъби, LSD-то, амфетамините както и комбинациите между тях. В обкръжението на момчетата се установява по-силна употреба на анаболни стероиди.
- **Най-широка употреба на наркотици се измерва сред приятелските кръгове на десетокласниците и в известна степен сред единадесетокласниците.** Особено силно при тях се откроява използването на кокаин, амфетамини, хашиш, марихуана. Най-слаба е употребата на наркотици в обкръжението на деветокласниците.

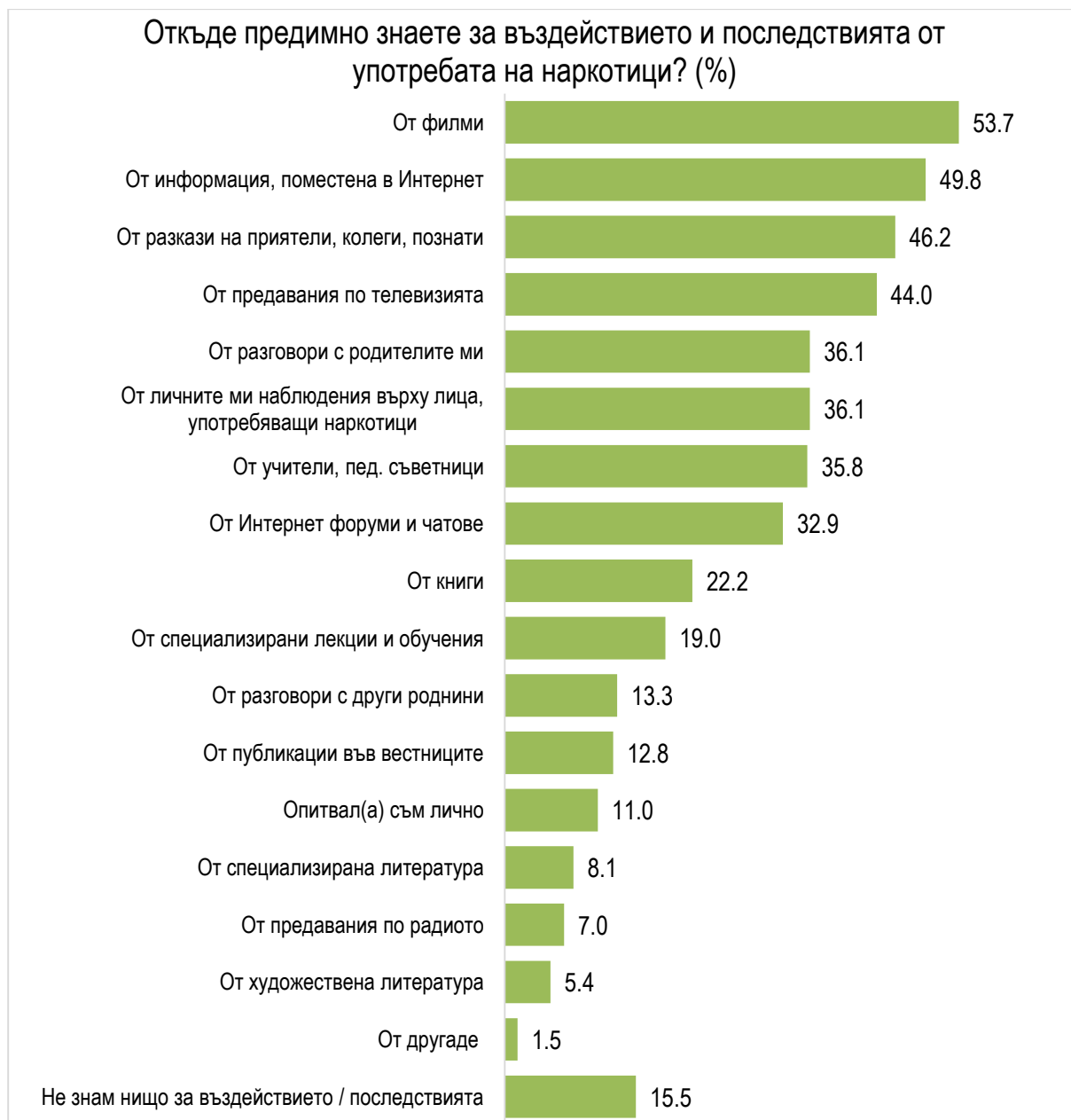
Повече от 2/3 от учениците твърдят, че на са им били предлагани наркотици през последните 12 месеца, а на останалите им се е случвало не повече от 1-2 пъти. 5% от тийнейджърите са получавали такива предложения поне веднъж месечно.

- Мъжете са малко по-често обекти на такива предложения, докато жените са ги получавали в повечето случаи до 1-2 пъти.
- Предложенията отправени към деветокласниците са най-малко, а към десетокласниците се увеличават значително и тази тенденция на увеличение се запазва до 12 клас, макар и не с такъв интензитет.

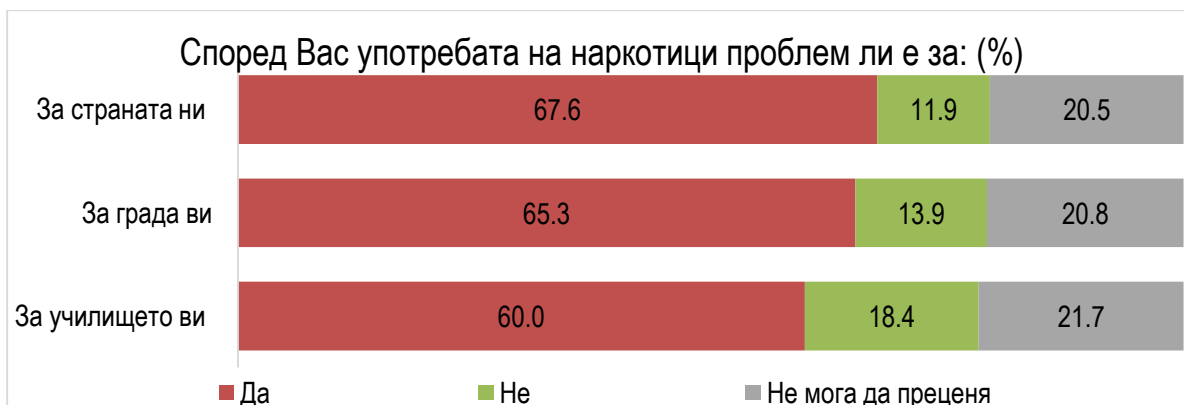
4. ИНФОРМИРАНост НА УЧЕНИЦИТЕ И НАГЛАСИТЕ ИМ ОТНОСНО УПОТРЕБАТА НА ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА

Най-популярните източници на информация за тийнейджърите в Силистра относно наркотиците са филмите (53.7%), информацията в Интернет (49.8%), разказите от приятели и познати (46.2%) и предаванията по телевизията (36.1%). Други важни източници на информация са личните наблюдения, разговорите с родители и педагогически съветници, форумните чатове – около 33-36%. Книгите и специализираните лекции и обучения са послужили на всеки пети от учениците. **15.5% твърдят, че не знаят нищо за въздействието и следствията от използването на наркотици.**

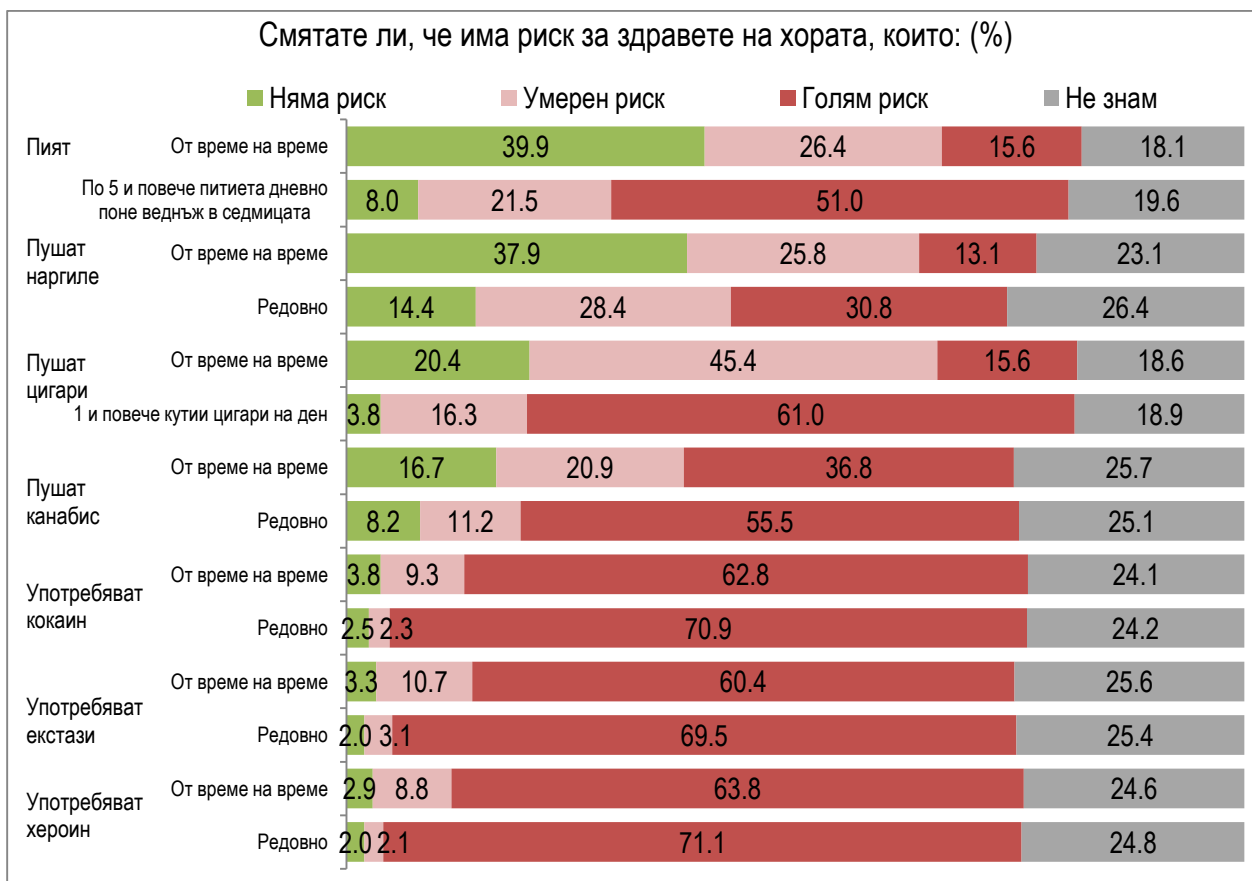
- **Информираността сред мъжете е доста по-ниска – 22.3% от тях твърдят, че не знаят нищо за въздействието и последствията от използването на наркотици, срещу едва 7% от жените.** В същото време малко повече от момчетата твърдят, че са наясно заради личната си употреба.
- **Най-много незапознати има сред деветокласниците – 22.2%, а до 12 клас те спадат до 11.4%.**

Учениците намират употребата на наркотици за най-голям проблем за страната (67.6%) и града им (65.3%). Проблематична е употребата и в училищата им – макар и на трето място - 60% от запитаните смятат така.

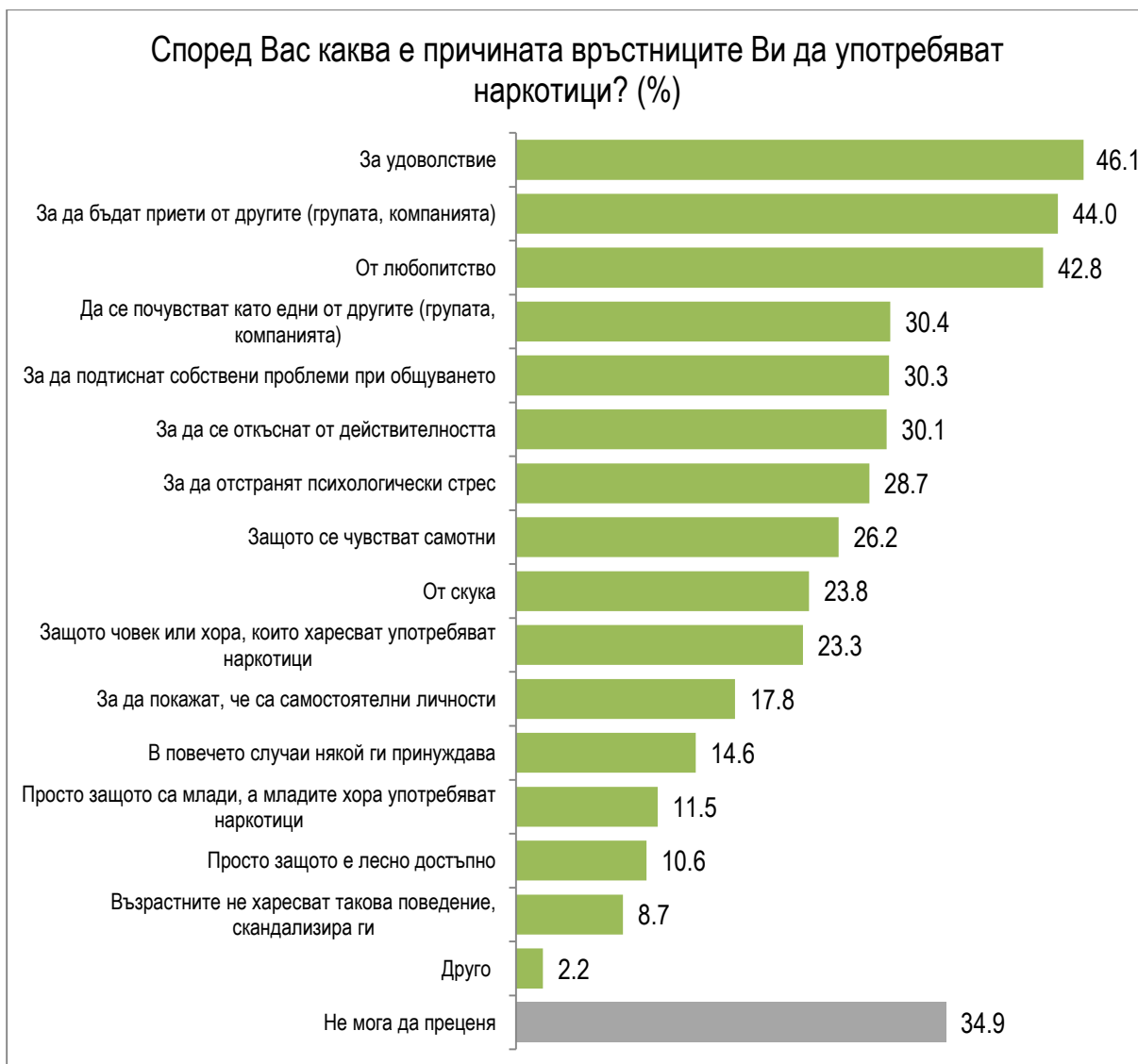
- Жените намират употребата на наркотици за проблем в по-висока степен. Същото важи и за деветокласниците и в известна степен за единадесетокласниците.

За най-ниско рисково тийнейджърите намират пушенето на наргиле и пиенето на алкохол. Малко по-завишен риск според тях има при пушенето на цигари и още повече на канабис. Според учениците тези навици стават доста повредни, ако са редовни, но ако са от време на време, рисковете са по-ограничени. **Употребата на екстази, хероин и кокаин се възприема като много рискована без значение дали е редовна или от време на време.** Сред анкетираните ученици е налице и относително висока незапознатост с потенциалния риск от употребата на такива субстанции – средно 20-25% от тях не могат да го оценят.

- **Сред по-високите класове, рисковете от редовната употреба се оценява по-високо.** Тази тенденция не се запазва единствено при употребата на алкохол, чиито риск е оценен много високо и от деветокласниците.
- **Момчетата оценяват риска от нередовната употреба на цигари, канабис, хероин, екстази и кокаин много повече отколкото момчетата.** Те в по-голяма степен намират пушенето на наргиле и пиенето на алкохол от време на време за високорискови. **Във всички случаи, според жените редовната употреба на което и да е от изброените вещества е по-високорисково, отколкото смятат мъжете.**

Най-честите причини според учениците, поради които техните връстници прибягват до употребата на наркотици са заради удоволствието (46.1%), потребността от възприемане от другите (44%) и любопитството (42.8%). Според анкетираните, употребата на наркотици помага на другите да се почувстват като едно цяло с компанията, или пък да се откъснат от действителността и да подтиснат проблеми в общуването. Също толкова разпространени причини са психологическият стрес и самотата. След тях се нарежда скуката и външни влияния от различни места – човек, който харесват употребява, самодоказването пред останалите, принудата и т.н. Над 1/3 не могат да преценят защо връстниците им биха употребили наркотик.

- **Жените демонстрират много по-висока чувствителност към причините за употреба на наркотици.** Два пъти повече мъже не могат да преценят защо другите биха употребили – 45.9% срещу 21.3% сред момичетата.
- **Учениците в по-долните класове много по-трудно преценяват защо връстниците им биха посегнали към наркотиците.**

Според анкетираните гимназисти злоупотребата с наркотици е по-скоро нарушение на закона и следва да бъде наказвана с административна глоба, а не е толкова криминално деяние, което трябва да води до затвор. Въпреки, че те подкрепят и двете наказания, глобата според тях е адекватна в по-голяма степен (56.8%), отколкото затвора (44.7%).

- **Жените проявяват по-силно съгласие и в двата случая, но са доста по-категорични, че злоупотребата е по-скоро административно**

нарушение. Най-категорични са единадесетокласниците, а момчетата са по-несигурни в отговорите си.

Тезата, че злоупотребата с наркотици е болест и не трябва да се наказва не се възприема учениците. Едва 17% смятат така, докато 43.4% са несъгласни с него.

- **Момчетата, особено в по-малките класове, са по-склонни да разглеждат злоупотребата като болест, която не следва да бъде наказвана.**

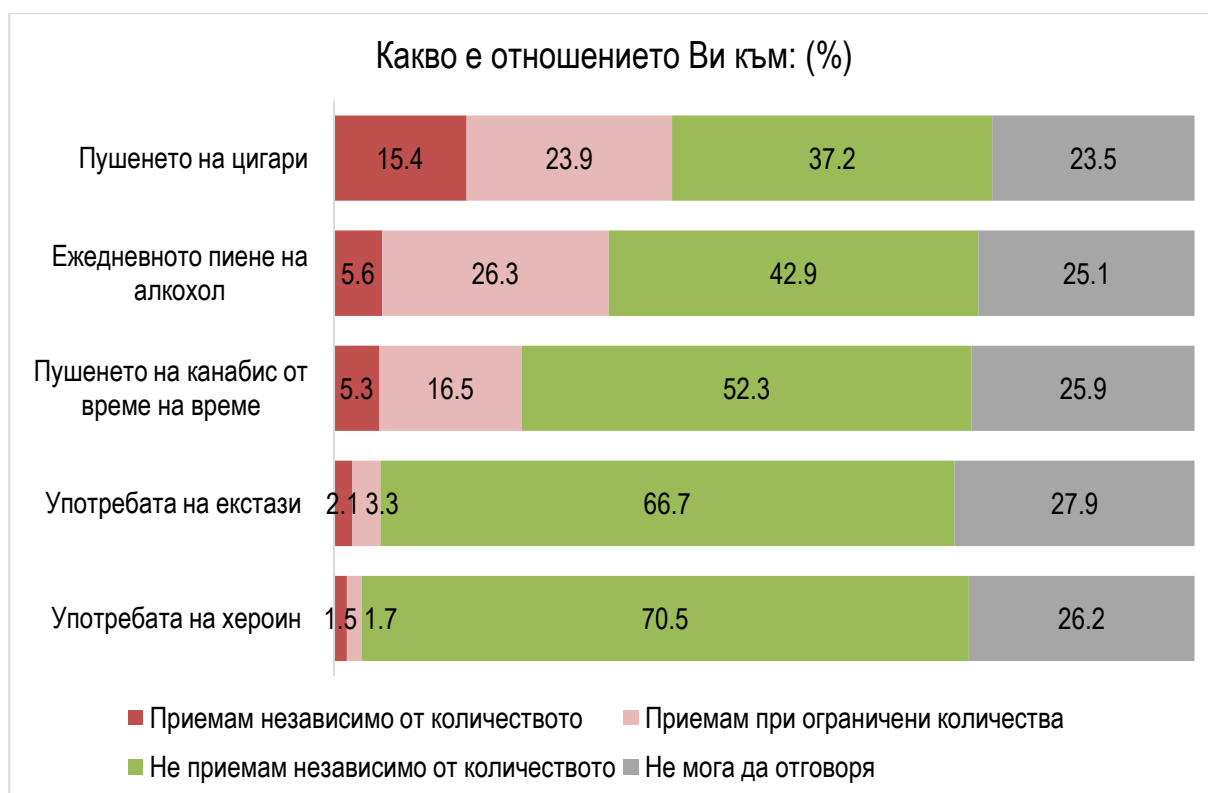

Липсата на наказание за притежанието на минимални количества канабис или хероин не се одобрява от гимназистите в Силистра, особено що се отнася до хероина. Свободното притежание на канабис в по-малка степен буди неодобрение, въпреки че 36.6% са против срещу 27.7%, които го подкрепят. Ненаказанието на единични дози хероин среща 13% подкрепа, а 54.8% го възприемат като проблем.

- **Отново жените са по-категорични в отговорите си и по-силно се застъпват за забраните за притежание на дори минимални количества канабис и хероин.** Деветокласниците в по-голяма степен намират притежанието на канабис за неподходящо, докато в десети клас мненията търпят сериозна промяна: ръст от 18% до 32.6% на тези, които смятат, че то не бива да се наказва.

Няма особена разлика в ученическите нагласи към позволеното за минимални количества наркотици, без значение точно за какви става въпрос. **44% не подкрепят твърдението, че в закона трябва да се въведат минимални разрешени дози от всеки вид наркотик, които да не водят до санкции срещу 19%, които го одобряват.**

- По-висока подкрепа за твърдението заявяват учениците в средните гимназиални курсове – 10 и 11 клас, докато деветокласниците и особено данадесетокласниците са по-малко склонни да се съгласят с него. Мъжете по-трудно дават категоричен отговор и на този въпрос, но настроението сред отговорилите съвпада с това сред жените.

Употребата на екстази и хероин независимо в какви количества не се подкрепя от поне 2/3-ти от тийнейджърите в Силистра. Приемането на тези наркотици в някакво количество се приема от 3-5% от тях и много повече не могат да преценят (26-27%).

- В по-високите класове мнението, че употребата на хероин и екстази е тотално неприемлива става по-силно, особено сред жените.

Не толкова категорични са учениците, когато става въпрос за канабис. Над 20% от тях са съгласни с неговата употреба, макар и по-скоро в ограничени количества. Въпреки, че повече от половината (52.3%) анкетираните не я подкрепят в никакви количества, канабисът се възприема малко по-лесно.

- Най-несигурни в мнението си по въпроса са десетокласниците, особено мъжете. **Жените не приемат употребата на канабис в много по-силна степен от момчетата.**

Гимназистите проявяват малко по-силна подкрепа за пиенето на алкохол: 5.6% независимо от количеството и **всеки четвърти (26.3%) в ограничени количества.**

- **Подкрепата за ограничено пиене на алкохол нараства почти двойно от девети до 11 и 12 клас.** В същото време спада делът на заявителите, че не го подкрепят независимо от количеството.

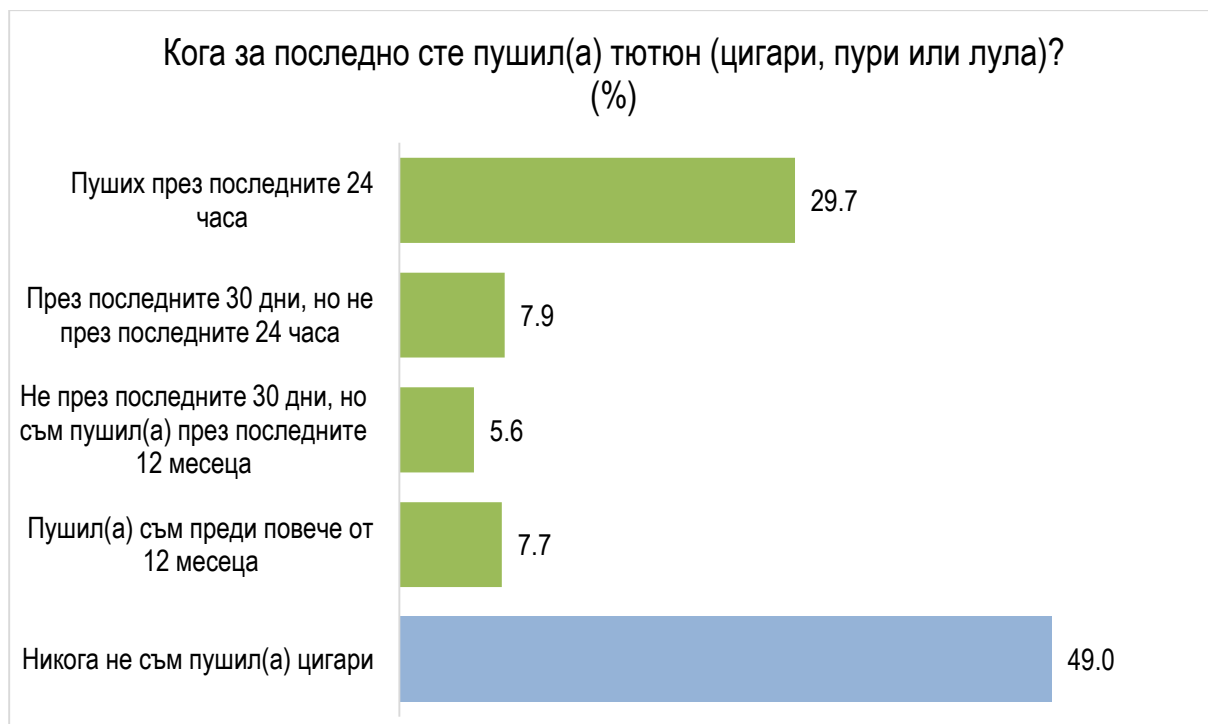
Пушенето на цигари е най-приемливо за гимназистите. 15.4% от тях нямат против независимо от количеството, а още 23.9% го приемат в ограничени количества. Този дял изпреварва дела на анкетираните, които не приемат пушенето на цигари независимо от количеството.

- **Толерантността към пушенето расте с преминаването в по-висок клас.** Ако 29.9% от деветокласниците го приемат в някакво количество, то този дял достига до 46.2% при дванадесетокласниците. Успоредно с това намалява силното отрицание на този навик.
- **По-нетолерантни към пушенето са мъжете, които в по-силна степен заявяват, че не го подкрепят без значение от количеството.**

5. УПОТРЕБА НА ЦИГАРИ, АЛКОХОЛ И ДРУГИ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА

5.1. УПОТРЕБА НА ЦИГАРИ

Половината от запитаните гимназисти заявяват, че никога не са пушили тютюн (цигари, пури или лула). Мнозинството от останалите, обаче, са редовни пушачи – **29.7% от всички участници в проучването са пушили през последните 24 часа.** Малко по-нередовни пушачи са 7.9%, които са палили през последния месец, но не и през последните 24 часа. 13.3% е делът на учениците, които са пушили преди повече от месец или година, за които този навик е или вече прекратен или само за проба.

- **В десети и дванадесети клас има по-резки увеличения в дела на пушещи ученици.** Ако в девети клас почти 2/3 от тях заявяват, че не са пушили, то в десети клас те спадат до около 47%, колкото са и в единадесети клас. В 12 клас отново има спад с около 10 пункта до 36.5% непушачи.
- **Жените са по-страстни пушачи от мъжете.** Повече от половината мъже (53.4%) заявяват, че никога не са пушили тютюн в каквато и да е форма, докато този дял сред жените е 43.7%

Скокът в дела на пушещите ученици в десети клас е свързан със средната възраст при първа употреба на тютюн – 14 години. Въпреки, че пушенето е по-популярно сред жените, те започват в малко по-късна възраст – малко над 14 години, докато мъжете започват средно малко преди да ги навършат.

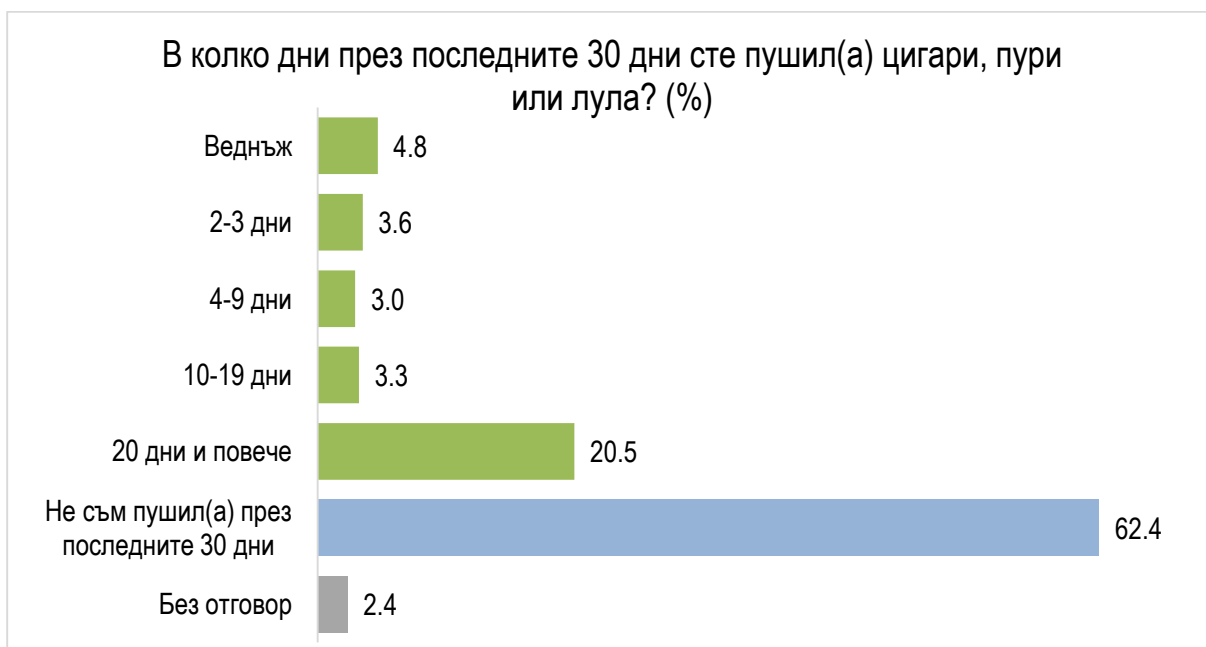
Всеки пети анкетиран (20.6%) пуши редовно - повече от 5 дни седмично. През около ден палят 5.1%, а 6.9% максимум по веднъж на седмица. Погледът към нагласите на мъже, жени и отделни класове потвърждава вече направените изводи за навигите на пушене сред гимназистите в Силистра.

- **Мъжете пушат малко по-малко от жените, а всяко трето момиче пуши почти всеки ден, 31.4% го правят поне два дни седмично, а 25.2% от тях практически всекидневно.** Редовните пушачи сред момчетата са по-малко – 16.8%, а 4.2% палят няколко пъти седмично.
- **Другата тенденция, която се потвърждава е рязкото нарастване на пушачите сред учениците в десети и дванадесети клас – двоен скок, с почти десет пункта от девети в десети клас (от 10.6% на 19.2%) и втори**

рязък скок с още десетина пункта (21% на 31.6%) от единадесети в дванадесети клас.

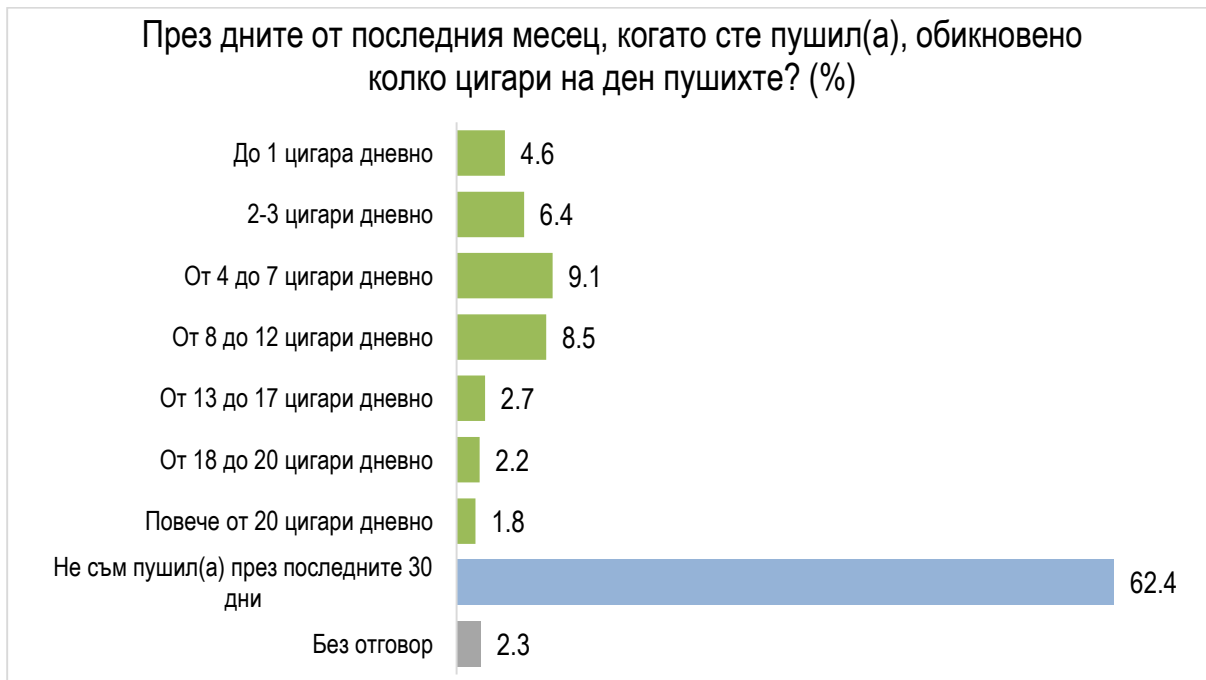

Честотата на употреба през последния месец потвърждава, че всеки пети тийнейджър е пушил през повечето дни от периода. През ден пушат малко над 3% от анкетираните, а средно през 3-4 дни пушат малко над 6%. Малко по-малко са еднократните случаи на палене.

- **Всяка четвърта жена пуши почти всекидневно, докато сред мъжете този дял е 17.3%.** Мъжете, обаче, по-често биха пробвали – малко над 5%.

Над половин кутия цигари на ден пушат около 7% от учениците. Такъв е и делът на тези, които се нуждаят от около половин кутия (8-12 цигари), а 11% не преминават границата от 3 цигари дневно.

- **Въпреки че сред жените пушенето е по-популярно, мъжете употребяват малко повече цигари.** Около 6% от момичетата се нуждаят от повече от половин кутия на ден, докато този дял сред момчетата е 8%. Повечето момичета се нуждаят от около четвърт кутия дневно, докато голяма част момчетата по-скоро стигат до половин кутия.
- **Учениците, които се нуждаят от повече от половин кутия цигари дневно се увеличават двойно в единадесети клас спрямо десети и девети.** Повечето от тях поддържат консумацията от средно четвърт до половин кутия дневно.

5.2. УПОТРЕБА НА АЛКОХОЛ

Повече от половината тийнейджъри в Силистра са пили алкохол през последния месец. Всеки четвърти не е пил никога, а делът на тези, които го правят рядко – през последната година, но не и през последния месец е 14.2%.

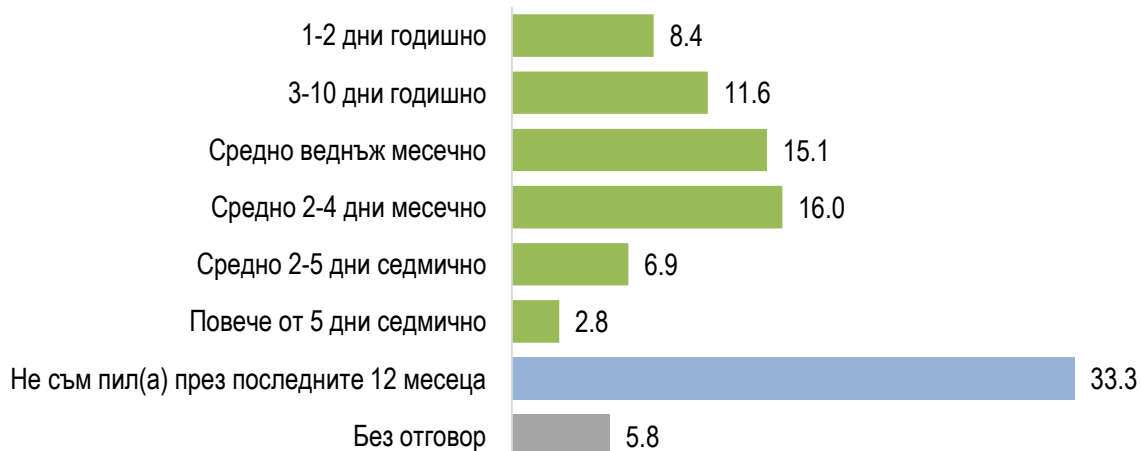

- **Жените отново демонстрират малко по-висок интерес към алкохола като тези от тях, които са пили през последния месец са с 4 пункта повече от мъжете.** 27.9% от момчетата заявяват, че никога не са консумирали, срещу 22.1% от момичетата.
- **Динамиката на начална консумация на алкохол е малко по-различна от тази на пропушване на тютюн.** От девети до дванадесети клас се забелязва плавно нарастване на консумираните го, с по няколко пункта годишно, а не с два резки скока в десети и дванадесети клас както при пушенето.

Средната възраст на консумация на първото питие е малко под 14 години. Момчетата отново изпреварват момичетата като започват малко по-рано от тях.

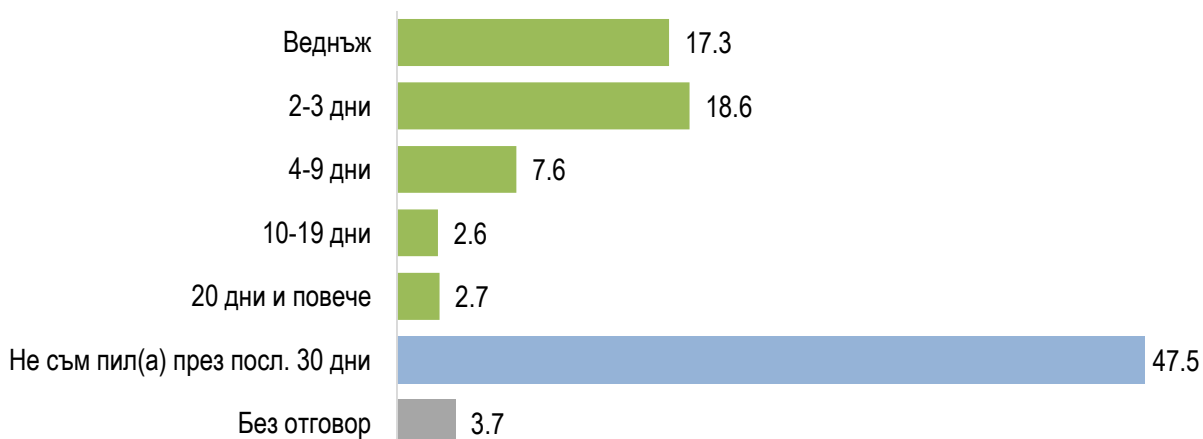
Двама от трима ученици са консумирали алкохол през последната година. Най-много от тях го правят между веднъж и четири пъти месечно. 7% от анкетираните пият алкохол през ден, а почти 3% го правят всекидневно.

В колко дни сте пил(а) алкохолни напитки през последните 12 месеца: (%)

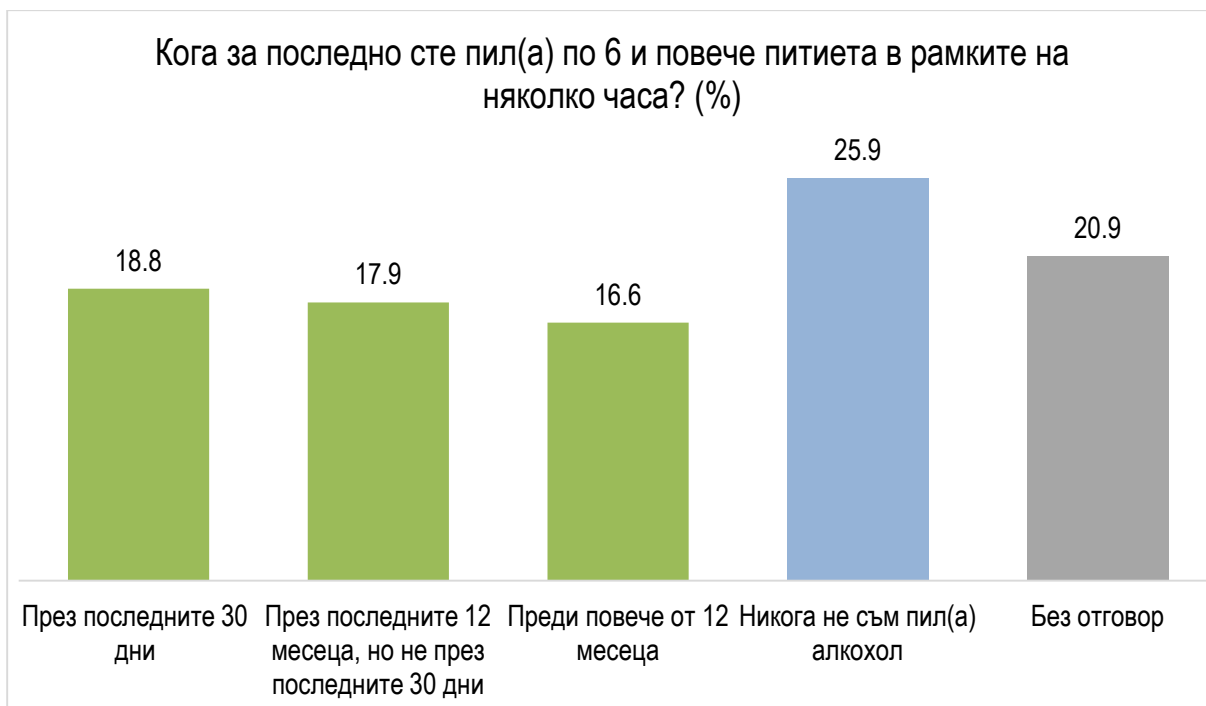
- Въпреки, че сред мъжете има по-малко пиещи, те са по-редовни и изпреварват жените почти двойно при най-честата консумация – над 2 дни седмично.
- С нарастване на възрастта нараства и честотата на консумация на алкохол.

В колко дни сте пил(а) алкохолни напитки през последните 30 дни: (%)

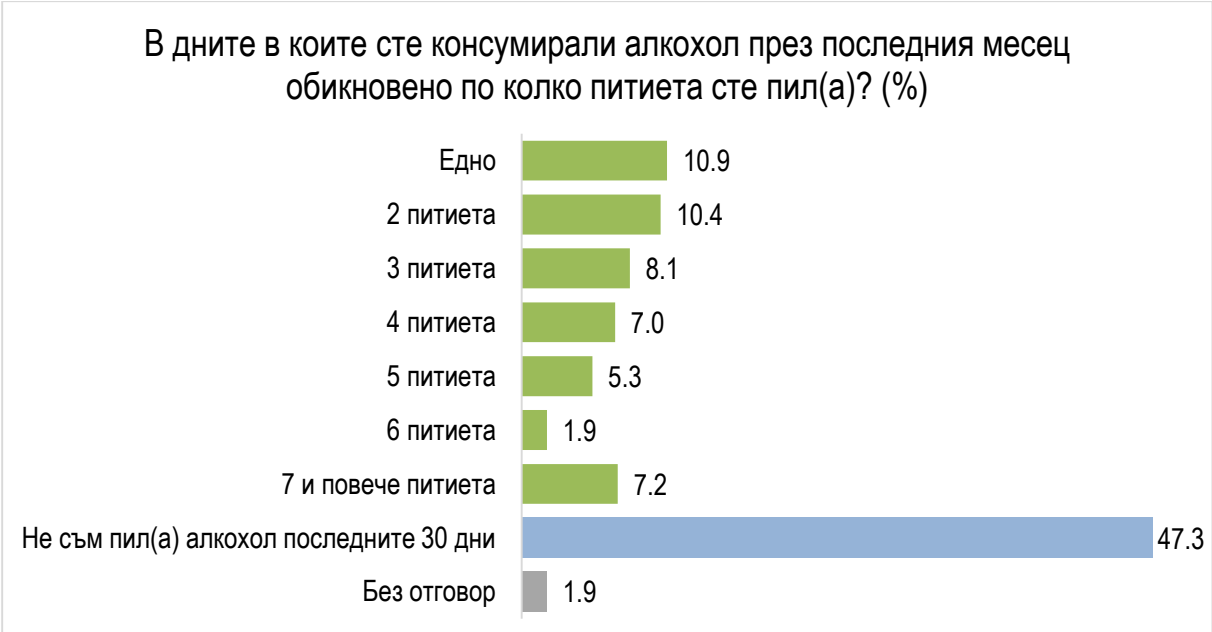
- По-регулярна консумация на алкохол заявяват мъжете, въпреки че този навик е по-често срещан у жените, които обаче се ограничават до 2-3 дни месечно.

Що се отнася до консумацията на голямо количество алкохол (6 или повече питиета) в рамките на няколко часа – почти всеки пети ученик го е правил през последния месец. Малко по-малко от тях са изпивали такива количества в рамките на предходната година, без последните 30 дни, а преди повече от година - малко над 16%.

- **Консумацията на големи количества алкохол в рамките на часове е по-редовна при мъжете, от които 22.5% заявяват, че са го правили през последния месец, докато при жените този дял е 15.3%. Трябва да се има предвид, че по-голяма част от мъжете заявяват, че никога не са пили алкохол.**
- **С отиването в по-горен гимназиален курс зачестяват случаите на ученици, които пият изобщо, но и на консумиращи 6 или повече питиета за кратко време.**

Около 9% от учениците заявяват, че са консумирали 6 или повече питиета в рамките на няколко часа за последния месец. Около 20% се ограничават в рамките на 3-5 питиета и още около 21% се ограничават до 1-2 питиета.

- **Мъжете по-често си позволяват да прекаляват с питиетата, докато за жените това е по-скоро изключение.**
- **Делът на непиещите ученици намалява с увеличаване на възрастта и ако 56.3% от деветокласниците заявяват, че не са консумирали алкохол през последните 30 дни, то в 12 клас този дял спада почти на половина – до 36.5%.**

В най-голям риск за здравето са около 4% от учениците, които заявяват, че консумират 6 или повече пътиета по няколко пъти седмично. Около 15% прекаляват по няколко пъти месечно (до 4 пъти), а всеки пети го прави по няколко пъти годишно.

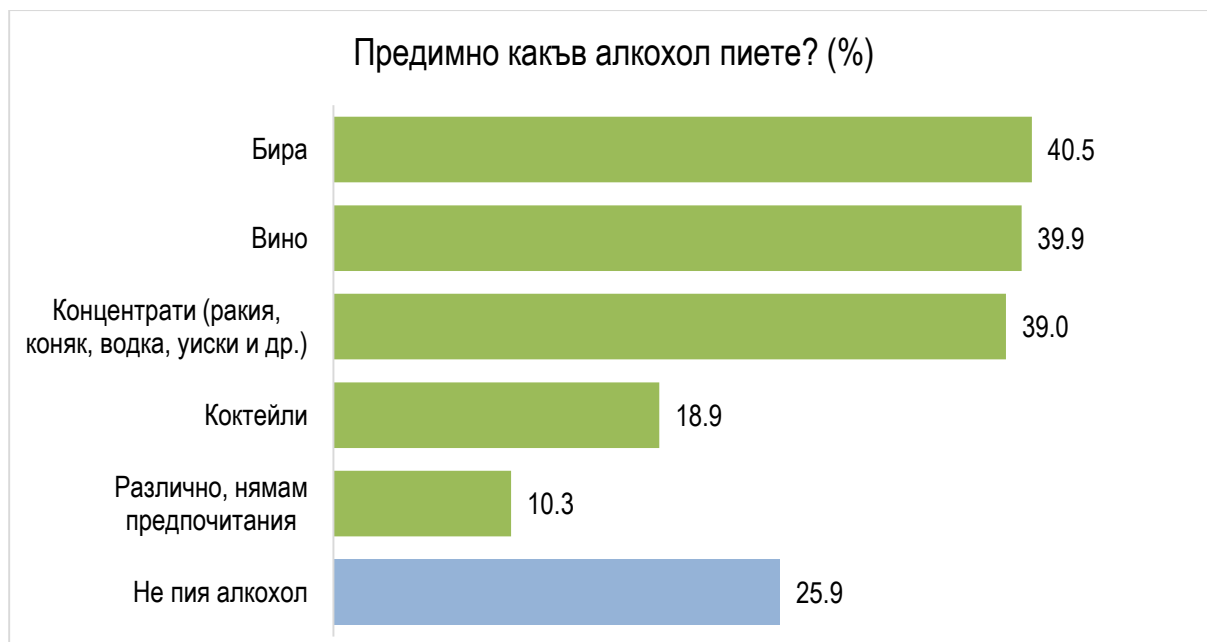
- **Въпреки, че пиенето на алкохол е по-разпространено сред жените, те по-рядко достигат броя питиета, който достигат мъжете.** Под 8% от момчетата си позволяват 6 или повече питиета в месеца, а няколко пъти в рамките на една седмица си позволяват под 3%. За момчетата този дял е почти 15%.
- **С преминаването в по-горен клас се наблюдава и увеличение на случаите на прекаляване с алкохол.** В 11 клас се наблюдава засилване на ежемесечната консумация на 6 или повече питиета в рамките на няколко часа, а в 12 клас се повишава допълнително случаите, в които това се случва през няколко месеца.

Случаите на ежеседмични напивания сред учениците са с приблизително същата честота на случаите, в които те консумират 6 или повече питиета – около 4%. Малко повече - около 7% заявяват, че прекаляват с алкохола от 1 до 3 пъти месечно, а мнозинството са се напивали само 1-2 пъти през последната година.

- Ако разликата между мъжете и жените, които са се напили поне веднъж през последната седмица е в рамките на пункт и половина, то тя скача до няколко пункта, ако се вземе предвид последния месец. Мнозинството от момчетата, които са се напили през последната година са го направили не повече от два пъти, а още по-голям дял не са изобщо.
- **Честотата на напиванията се увеличава с преминаването в по-горен клас.**

Учениците нямат предпочитан вид алкохол. Бирата, виното и концентратите са почти еднакво популярни с около 40% консуматори сред анкетираните. Коктейлите будят интерес сред два пъти по-малка част от гимназистите, а 10.3% заявяват, че нямат конкретни предпочитания.

- Мъжете имат завишен интерес към бирата и в известна степен към твърдия алкохол, докато жените предпочитат виното и коктейлите.
- Интересът към различните видове алкохол расте с преминаването в по-горен клас, както расте и честотата на напивания на учениците. Единадесетокласниците имат завишен афинитет към бирата.

Най-много проблеми, свързани с алкохола, гимназистите в Силистра са имали с непознати възрастни хора (8.8%). Следват приятелските и семейните проблеми – около 6-7% от запитаните са попадали в неприятни ситуации с тях. По-малък дял са имали проблем в училище или със здравето си, а 3% са стигали до педагогическа стая.

- **Мъжете са малко по-склонни да се забъркват в проблеми, свързани с пиенето на алкохол от жените, въпреки че консумират малко по-рядко от тях.** Много по-вероятно е те са влезнат в пререкания с непознат, докато жените малко по-често си създават неприятности в училище.
- Учениците от различните гимназиални класове изпадат в относително еднотипни проблемни ситуации, свързани с алкохола. Единствено дванадесетокласниците изпадат в повече неприятни ситуации с непознати, възрастни и в известна степен с връстниците и съучениците си.

5.3. УПОТРЕБА НА МЕДИКАМЕНТИ

Употребата на сънотворни и успокоителни е почти липсваща, но с няколко малки изключения. Единствените сънотворни/успокоителни, които преминават границата от 1% на употреба през последния месец са Ксанакс и Диазепам. А употребата изобщо при останалите изброени продукти не преминава границата от пункт и половина. По-голямо натрупване от около 5 пункта употреба без значение на периода е на други, различни от обхванатите в проучването медикаменти.

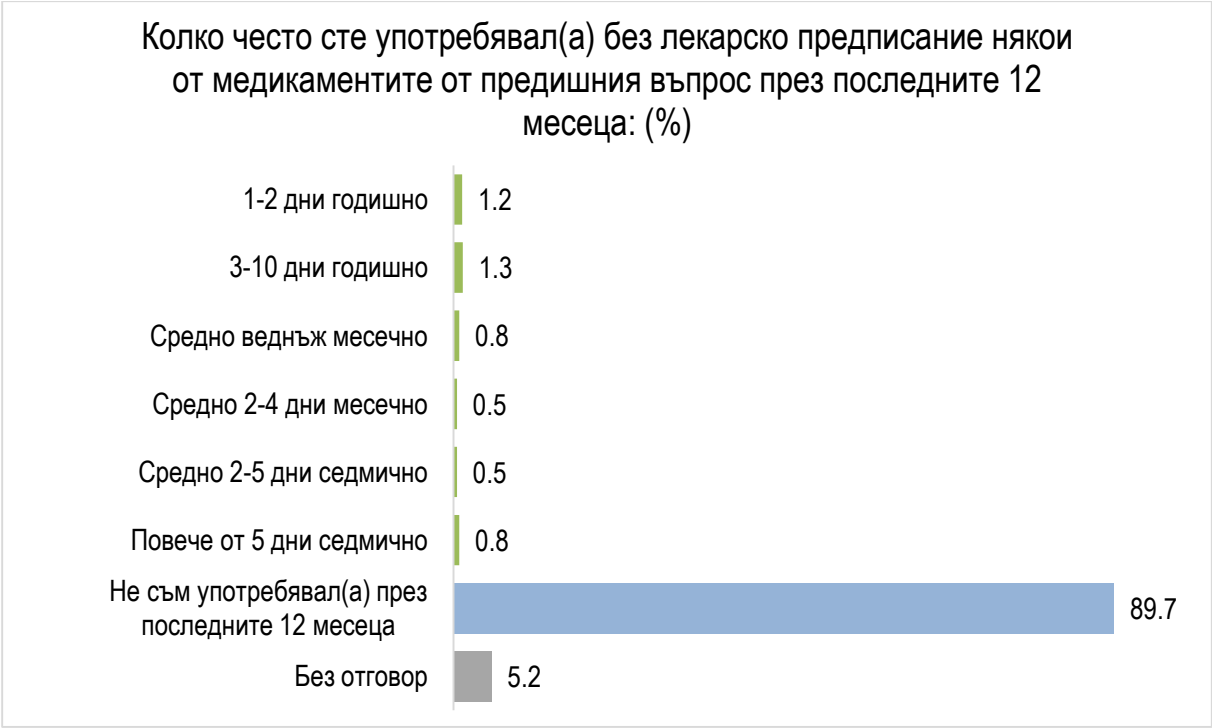
- **Разликите между мъжете и жените в употребата им на сънотворни/успокоителни рядко е по-голяма от половин пункт.** Такъв е случаят с Диазепам-а, който е използван от момичетата малко повече от момчетата.
- Единадесетокласниците са по-склонни да употребяват сънотворни/успокоителни в сравнение с анкетираните в останалите класове.

Общата употреба на антидепресанти е още по-ниска – единствено в случая с Ципралекс, тя е 1.2%, докато сред другите медикаменти не преминава границата от един процентен пункт.

- Отново сред единадесетокласниците се забелязва леко повишение в употребата на този тип медикаменти.

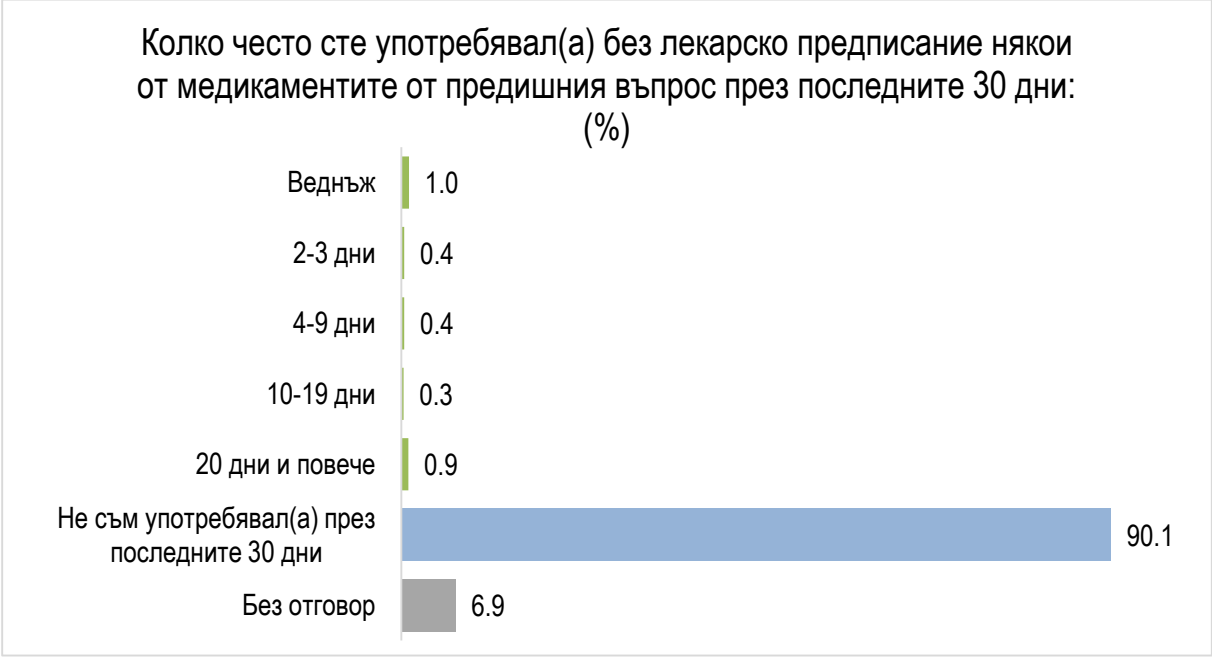
УПОТРЕБЯВАЛ(А) ЛИ СТЕ НЯКОИ ОТ ИЗБРОЕНИТЕ МЕДИКАМЕНТИ БЕЗ ЛЕКАРСКО ПРЕДПИСАНИЕ? (%)				
	Да, през последните 30 дни	Да, през последните 12 месеца, макар не през последните 30 дни	Да, но преди повече от 12 месеца	Никога не съм употребявал(а) без лекарско предписание
Диазепам	2,1	0,9	1,6	95,4
Други сънотворни/успокоителни	1,7	1,9	1,2	95,2
Ксанакс	1,3	0,4	0,6	97,7
Ривотрил	1,0	0,2	0,6	98,3
Зопиклон	0,9	0,2	0,2	98,8
Золсана	0,8	0,2	0,2	98,7
Лоразепам	0,8	0,1	0,4	98,7
Мадопар	0,7	0,2		99,0
Хлофазолин	0,7	0,1	0,2	99,0
Цикложил	0,7	0,2	0,1	99,0
Ципралекс	0,7	0,2	0,2	98,8
Дормикум	0,6	0,3	0,2	98,8
Седалгин Нео	0,6	0,4	0,4	98,6
Сонлакс	0,6	0,1	0,3	99,0
Софанакс	0,6	0,2	0,4	98,9
Акинетон	0,6	0,2	0,2	99,0
Акинестат	0,6	0,1		99,4
Амитриптилин	0,6	0,2	0,2	99,0
Серопрам	0,6	0,2	0,1	99,1
Трамадол	0,6	0,2	0,1	99,1
Стилнокс	0,5	0,5	0,2	98,8
Транксен	0,5	0,2	0,4	99,0

5% от гимназистите в Силистра твърдят, че никога са използвали някой от изброените медикаменти без да им е бил предписан от лекар. Половината от тях са го правили не повече от няколко пъти годишно, докато 1.3% са ги употребявали почти всекидневно.

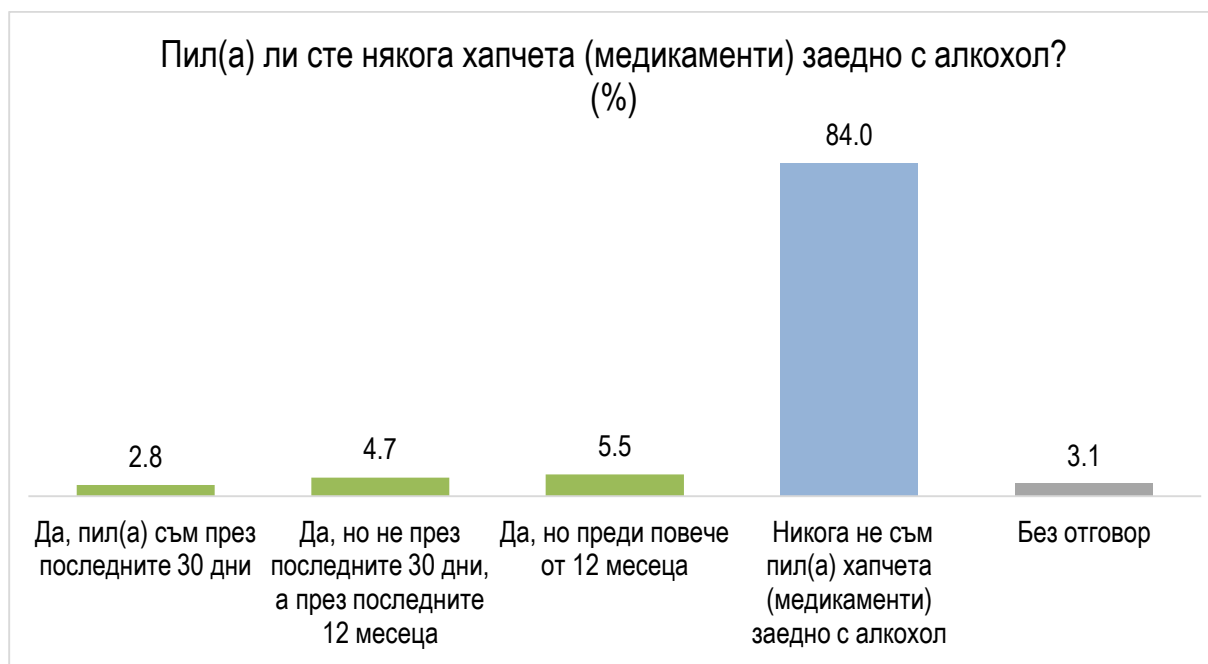
- **Въпреки ниските нива на употреба, се очертава тенденция жените да са по-склонни на употреба на успокоителни и антидепресанти без да са предписани.**

Около процент е делът на учениците, които ги използват редовно – повече от 10 дни месечно. Същият е делът на по-рядко използващите ги, както и на тези, които са употребили такъв медикамент еднократно през последния месец.

- **Леко увеличение на използвалите такива медикаменти има сред десетокласниците.**

84% от учениците заявяват, че никога не са употребявали сънотворни или антидепресанти с алкохол. Около 10% са го правили поне преди месец, а в рамките на последния месец такава комбинация са консумирали 2.8%.

- **Малко по-склонни към такава смесена употреба са жените**, въпреки че те изпреварват мъжете извън рамките на последния месец на проучването.
- **Смесването на алкохол с такива медикаменти се увеличава с преминаването в по-горен клас.**

Набавянето на сънотворни, антидепресанти и други става основно с рецепта от личния лекар – 11.8% от случаите. Следващият най-популярен начин (3.7%) е от приятел, познат или роднина.

- Жените са си набавяли такива медикаменти със 7.2 пункта повече, основно с рецепта, но и от роднини, приятели и други начини. Методите за набавяне от мъжете не са по-различни, но са използвани малко по-рядко.
- Най-често от изброените медикаменти са използвали единадесетокласниците и в малко по-малка степен десетокласниците, но начините за придобиване с тях остават непроменени.

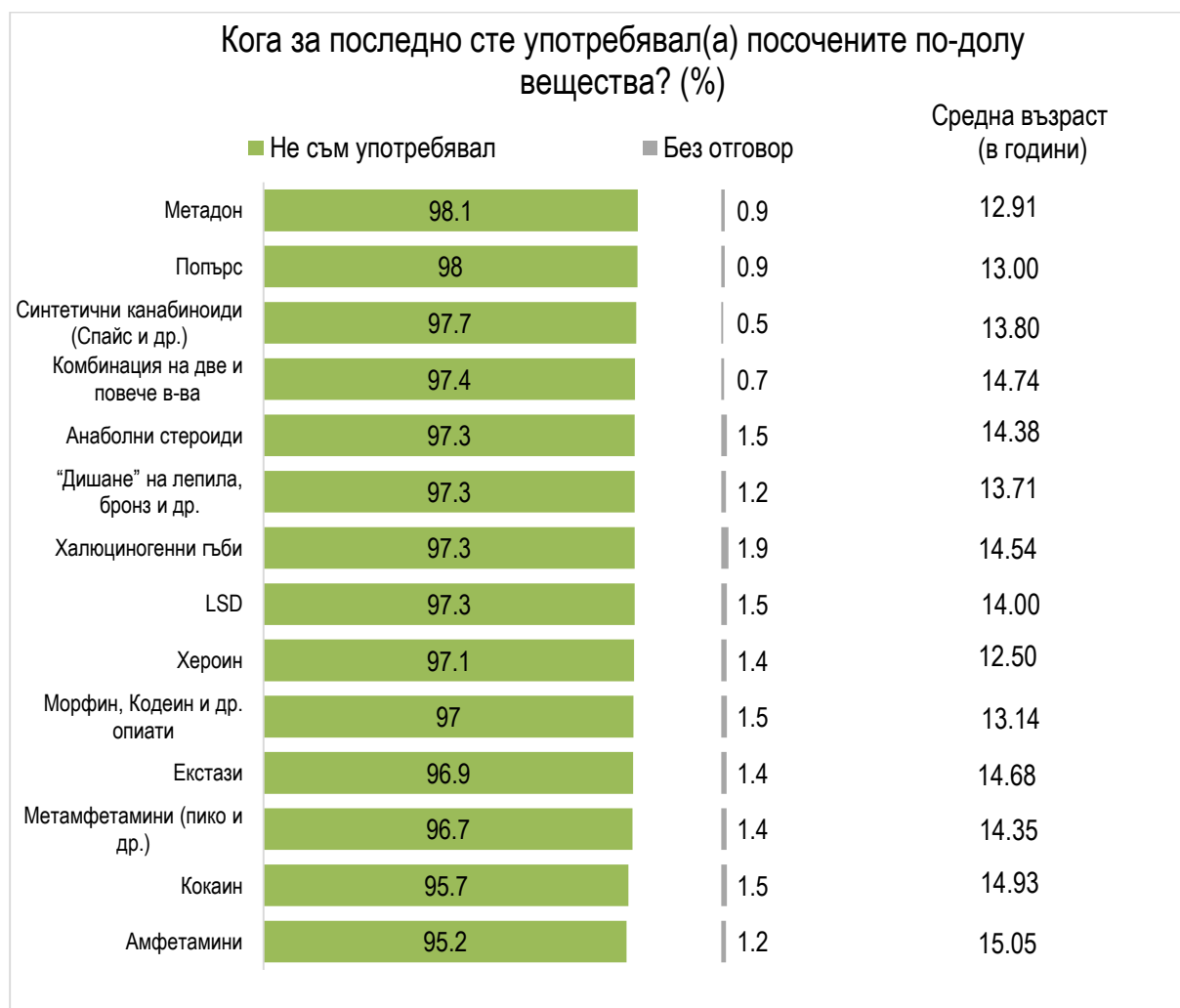
5.4. УПОТРЕБА НА НАРКОТИЦИ

Малка част от гимназистите употребяват наркотици. Повечето наркотици се използват от между 1.1 и 1.9% от учениците, а над тази стойност са амфетамините (2.4%), кокаинът (2.3%), хероинът (2%) и екстазито (2.1%).

КОГА ЗА ПОСЛЕДНО СТЕ УПОТРЕБЯВАЛ(А) ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ДОЛУ ВЕЩЕСТВА? (%)				
	През посл.30 дни	През посл.12 месеца, но не посл.30 дни	Преди повече от 12 месеца	Никога
Амфетамини	2,4	0,9	1,4	95,2
Кокаин	2,3	1,1	1,0	95,7
Екстази	2,1	0,4	0,6	96,9
Хероин	2,0	0,4	0,5	97,1
Метамфетамини (пико и др.)	1,9	0,4	1,0	96,7
Халюциногенни гъби	1,9	0,1	0,8	97,3
LSD	1,8	0,5	0,5	97,3
Анаболни стероиди	1,6	0,3	0,7	97,3
Комбинация на две и повече в-ва	1,6	0,6	0,4	97,4
Морфин, Кодеин и др. опиати	1,5	0,7	0,7	97,0
“Дишане” на лепила, бронз и др.	1,2	0,2	1,3	97,3
Попърс	1,2	0,3	0,5	98,0
Метадон	1,1	0,4	0,3	98,1
Синтетични канабиноиди (Спайс и др.)	1,1	0,6	0,5	97,7

- **Жените употребяват наркотични вещества повече от мъжете.** Нивата на употреба на някои от тях достига до 2.7% - LSD, халюциногенни гъби, амфетамините а екстазито до 2.9% от момчетата. Сред момчетата нивата на употреба са по-ниски, някои изключения като амфетамините, хероина и кокаина, чиято употреба надвишава 2%.
- **Най-сериозна е употребата на наркотици в десети и особено в единадесети клас, където нивата на употреба на някои субстанции достигат до 3% - екстази, кокаин, амфетамини.** В дванадесети клас намалява употребата на голяма част от наркотиците сравнено с нивата в девети клас с изключение на амфетамините и метаамфетамините, които са по-разпространени сред завършващите.

Средната възраст при първа употреба на наркотик варира между 12 години и 15. Най-ранен старт имат хероинът и метадонът, а малко след това се появяват попърс и опиатите (морфин, кодеин и др.) Въпреки широкото си разпространение, употребата на амфетамини започва в най-късен етап – около 15 годишна възраст.

- **Жените изпреварват сериозно момчетата в началната употреба на наркотици.** Разликите в средната възраст на първия опит достига до повече от 3 години.

92.2% от учениците заявяват, че никога не са използвали споменатите вещества. Най-разпространени причини за употреба сред останалите гимназисти са любопитството, желанието за временен ефект на удоволствие и скуката. Съществени са желанието за откъсване от действителността и самотата.

Между 0.4% и 0.6% от учениците в Силистра заявяват, че използват някое от посочените вещества редовно – по няколко пъти седмично, някои почти всеки ден. Малко по-малък дял от тях са ги употребявали до 4 дни месечно, а няколко пъти годишно са употребили средно 0.5 – 1%.

В КОЛКО ДНИ <u>ПРЕЗ последните 12 месеца СТЕ УПОТРЕБЯВАЛ(А) НЯКОЕ ОТ ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ДОЛУ ВЕЩЕСТВА?</u> (%)								
	1-2 дни годишно	3-10 дни годишно	Веднъж месечно	2-4 дни месечно	2-5 дни седмично	Повече от 5 дни седмично	Не през последните 12 месеца	Без отговор
Хероин	0,6	0,2	0,2	0,1	0,2	0,6	97,6	0,6
Метадон	0,5		0,3	0,2	0,1	0,3	98,5	0,2
Морфин, Кодеин и др. опиати	0,5	0,2	0,2	0,1	0,1	0,6	97,7	0,6
Кокаин	0,5	0,6	0,3	0,2	0,1	0,5	96,6	1,2
Амфетамини	0,7	0,6	0,3		0,2	0,4	96,7	1,1
Метамфетамини (пико и др.)	0,3	0,2	0,4		0,2	0,4	97,7	0,7
Екстази	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,4	97,5	0,7
LSD	0,6	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	97,7	0,5
Халюциногенни гъби	0,4	0,1	0,2	0,1	0,1	0,4	98,1	0,6
Синтетични канабиноиди (Спайс и др.)	0,4		0,2	0,3	0,2	0,4	98,2	0,3
“Дишане” на лепила, бронз и др.	0,4	0,1	0,2		0,1	0,3	98,6	0,3
Попърс	0,6		0,2		0,2	0,2	98,5	0,2
Анаболни стероиди	0,6	0,2	0,2	0,1	0,1	0,4	98,1	0,4
Комбинация на две и повече в-ва	0,5	0,1	0,3	0,2	0,2	0,5	97,8	0,5

- Въпреки, че разпространението на наркотичните вещества е по-широко сред жените, мъжете са тези, които ги употребяват най-често – по няколко пъти седмично. Сред тях преобладава редовната употреба, докато момичетата се ограничават в много по-силна степен.

- Редовната употреба се проявява най-силно в десети клас и по-малко в дванадесети или единадесети. В десети клас има и най-висок дял на изпробвали наркотик, а в дванадесети се установява леко намаляване на употребяващите и достигане на нивата в началото на гимназията.

Навиците на употреба през последния месец доказват вече установените изводи – малък дял ученици, основно момчета в десети и единадесети клас употребяват редовно наркотични вещества, докато интересът сред момчетата е по-скоро нестабилен и те по-рядко си позволяват да употребяват.

В КОЛКО ПОСЛЕДНИТЕ 30 ДНИ СТЕ УПОТРЕБЯВАЛ(А) НЯКОЕ ОТ ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ДОЛУ ВЕЩЕСТВА? (%)							
	Веднъж	2-3	4-9	10-19	20 и повече	Не през последните 30 дни	Без отговор
Хероин	0,4	0,3		0,2	0,7	98	0,4
Метадон	0,2		0,1	0,2	0,6	98,9	0,1
Морфин, Кодеин и др. опиати	0,2	0,1	0,1	0,2	0,6	98,5	0,3
Кокаин	0,4	0,2	0,2	0,2	0,6	97,7	0,6
Амфетамини	0,6	0,2	0,1	0,2	0,6	97,6	0,6
Метамфетамини (пико и др.)	0,3		0,1	0,2	0,6	98,1	0,6
Екстази	0,2	0,2	0,2	0,2	0,7	97,9	0,6
LSD	0,3	0,2		0,2	0,6	98,2	0,4
Халюциногенни гъби	0,2	0,2	0,1	0,2	0,6	98,1	0,6
Синтетични канабиноиди (Спайс и др.)	0,2	0,1		0,2	0,6	98,9	0,1
„Дишане” на лепила, бронз и др.	0,2	0,1		0,2	0,5	98,8	0,2
Попърс	0,2	0,1		0,2	0,5	98,8	0,2
Анаболни стероиди	0,5	0,1		0,2	0,7	98,4	0,2
Комбинация на две и повече вещества	0,2	0,1	0,1	0,2	0,6	98,4	0,4

Разпространението на марихуана е доста по-широко. 22.8% от учениците в Силистра твърдят, че са употребявали, а 4.8% от тях дори през последните 24 часа. Малко повече са употребявали през последните месец, а пробвалите преди това са още повече.

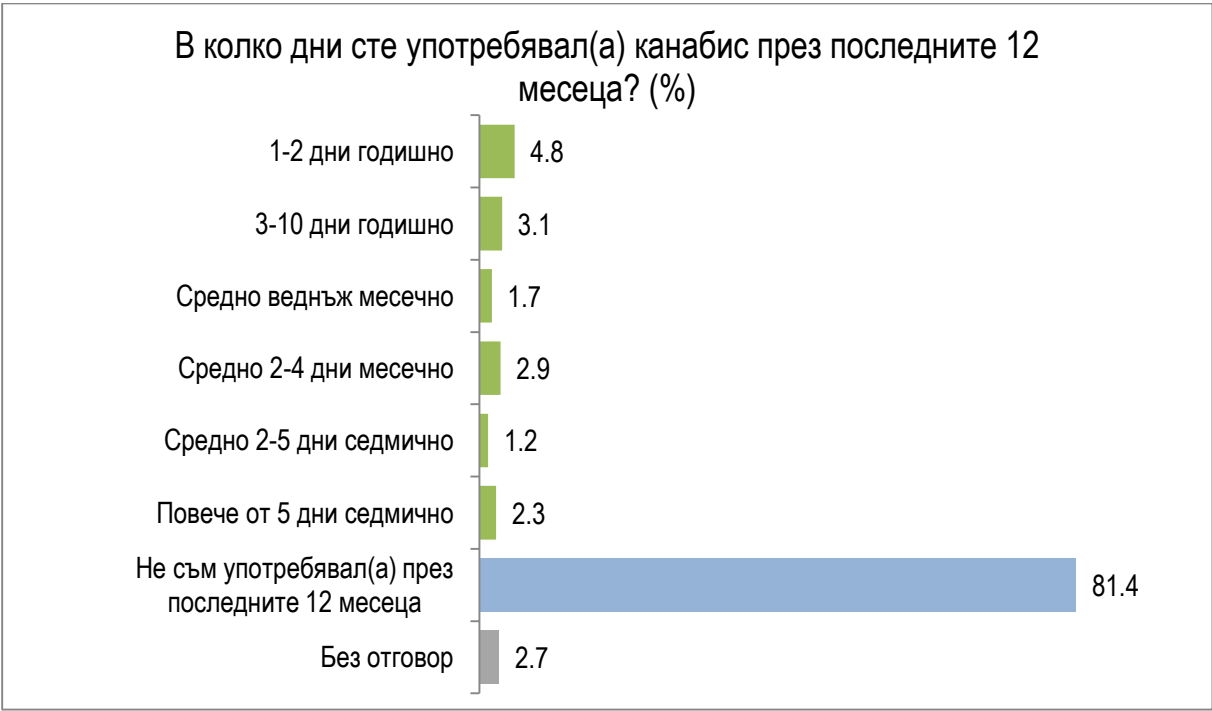
- **Интересът към марихуаната е малко по-висок сред момчетата, които са и пушили през последните 24 часа в много по-голяма степен от момичетата.**
- **Най-голям скок в употребата на марихуана се забелязва в единадесети клас, а в дванадесети се увеличава допълнително.**

Хашишът не е толкова популярен колкото марихуаната – под 10% от анкетираните ученици са употребявали, а 2% са го правили в рамките на последното денонощие. Интересът към него е в по-голяма степен еднократен, тъй като намалява делът на употребили в по-скорошен период.

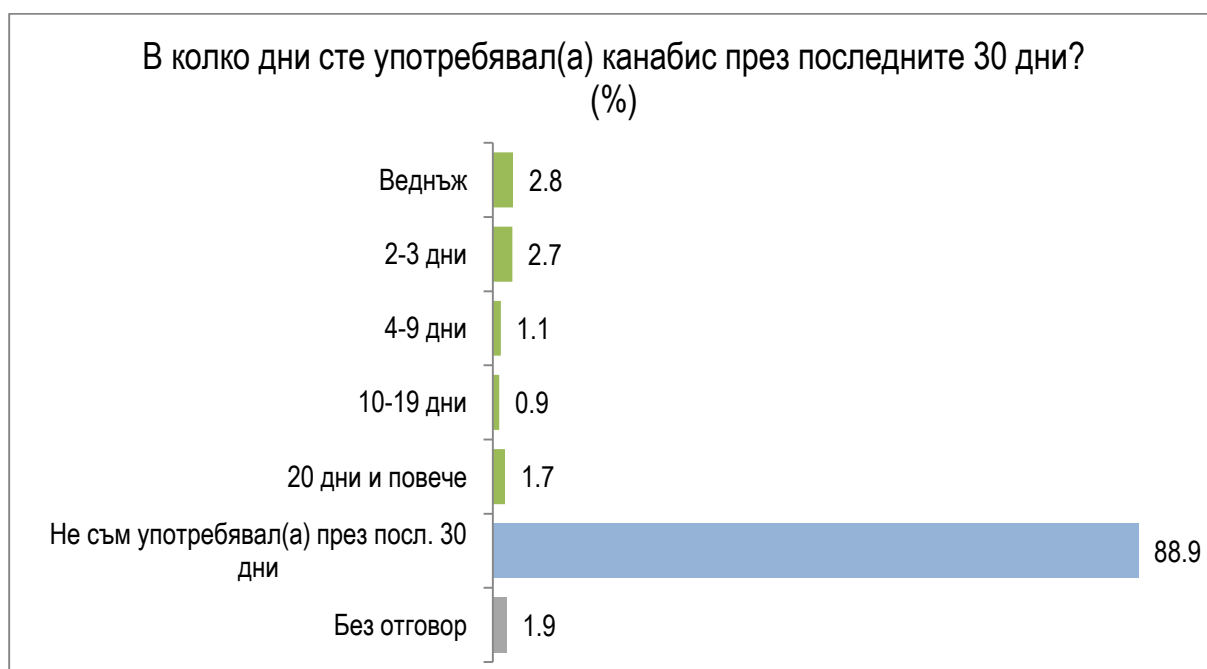
- Интересът към хашиша се появява в най-голяма степен в десети клас, след което се запазва, но почти без промяна.

Средната възраст на първа употреба на канабис е 15 години. Интересът към него е относително широк – основно насочен към марихуаната, а не толкова към хашиша. Редовно употребяващи, по няколко пъти седмично, са 3.5%, а малко над 4% употребяват до 4 пъти месечно. Рядката употреба по няколко пъти годишно е по-разпространена – сред 7.9%.

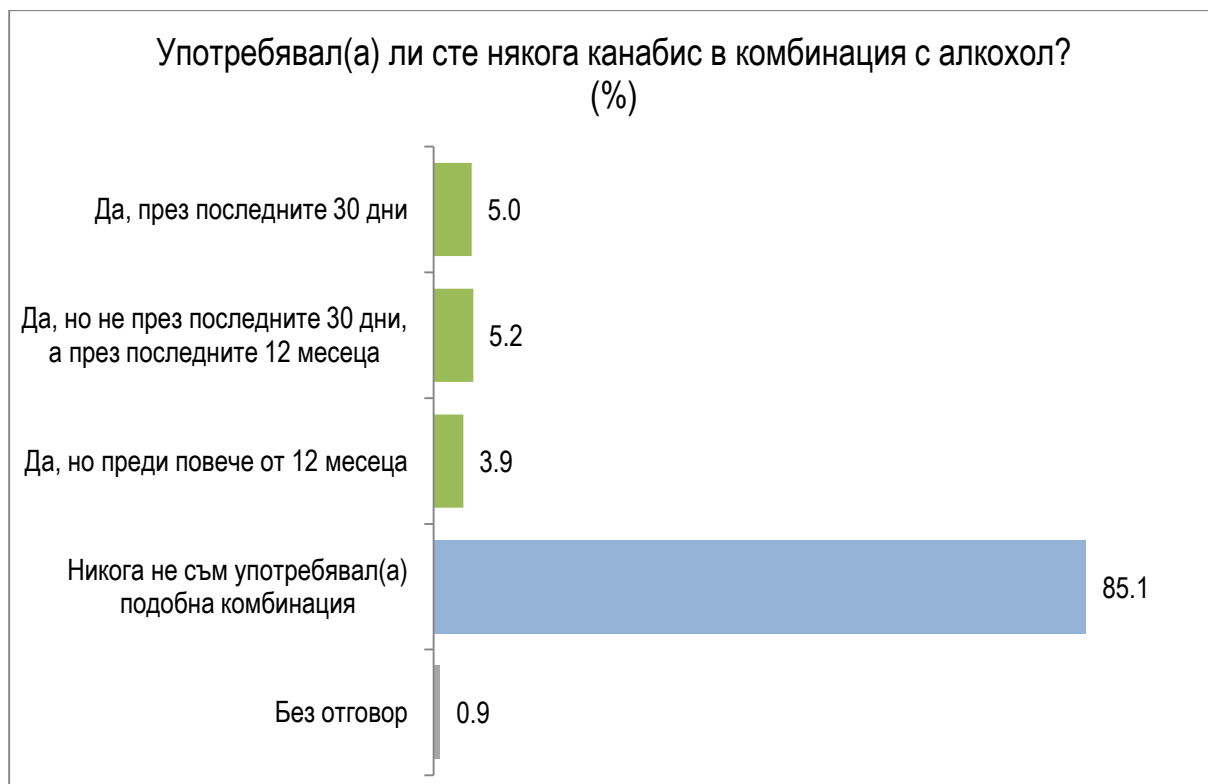

- Редовно употребяващи канабис са по-скоро момчетата, сред които има и малко по-висок дял на пробвали през последните 12 месеца.
- **Скок в интереса към канабиса се установява в десети клас и още едно леко завишаване в единадесети, когато е установена и най-честата му употреба.**

Малко повече от половината от учениците, употребявали канабис за последната година са го правили и през последния месец. Това е навик за 2.6% от запитаните ученици, които го правят през ден или по-често.

Употребата на канабис в комбинация с алкохол се очертава като сериозен проблем, защото повечето от учениците употребявали канабис са го комбинирали и с алкохол.

- Малко по-често го правят момчетата, докато момичетата по-рядко взимат такова решение. Популярността на комбинацията се увеличава с влизането в по-горен клас.

Употребата на т.нар. „дизайнерски“ наркотици е по-скоро изключение – едва 3.4% от учениците са пробвали някой от тях, а през последния месец този дял е 1.4%. 80.1% от гимназистите в Силистра изобщо не са чували за тях, а 16.5% са чували, но никога не са употребявали. Половината от употребяващите нов тип наркотици сред учениците го правят редовно – около процент. Останалите, също около процент, го правят по-рядко или само са пробвали. Този малък дял се формира през десети клас и преминава в по-горните класове.

Най-разпространените доставчици на „дизайнерски“ наркотици са приятелите, съучениците и дилърите. От чужбина също идват малка част от тях, закупени от магазин или през външен сайт. Останалото количество идва от пазара в страната – магазин, сергия или сайт.

Новите наркотици идват в различна форма като всяка една от тях предизвиква интерес сред учениците. Най-разпространена е растителната смес за пушене, също и праха. Малко по-малко популярни, но също познати са кристалите, таблетките и течностите.